Digitized by Google

Digitized by Google

J. 10584.

PETRU PRERADOVIĆU.

SPJEVAO

Dr. **AUGUST HARAMBAŠIĆ.**

497

1894.

DIONIČKA TISKARA U ZAGREBU.

Digitized by Google

Digitized by Google

PETRU PRERADOVIĆU.

PROSLOV

za

PRERADOVIĆEVU VEČER

što ju je

DNE 15. VELJAČE 1894

priredilo

Hrvatsko akad. družtvo „Zvonimir“ u Beču.

Spjevao

Dr. **AUGUST HARAMBAŠIĆ.**

1894.

DIONIČKA TISKARA U ZAGREBU.

Digitized by Google

7 10.589

Noć je mrka, tmurna, pusta,
Nigdje glasa čuti nije,
Zemlju krije tama gusta,
Samo vjetar tužno vije;
Tužno vije i odmnieva
Poput plača djetinjega,
Kô da staru pjesmu pjeva:
„Težko svomu bez svojega!“
Al se i on u dalj gubi
I na putu lomi dugu,
Ljubeć cviet i kamen grubi,
Hrli tamo k divnom jugu,

*

Digitized by Google

Gdjeno plače biedna mati
Svoju sreću izgubljenu,
Ne prestajuć k sebi zvati
Svoju djecu odtudjenu;
I na plač te majke biedne
Sam se pusti vjetar smiri,
Na nebesih zviezda bliedne,
A na zemlji cviet zamiri,
I tišina svud zavlada
Kano usred grobnog stana,
Ali sada iznenada
Tko to jeca iz tihana:

„Bože mili, kud sam zašo,
Noć me stigla u tudjini;
Ne znam puta, ne znam staze,
Svuda goli kamen gaze
Trudne noge po pustinji.

Na okolo magla pada,
Zastrta je mjesečina,
Ne vidi se zviezdam traga;

Digitized by Google

Majko mila, majko draga,
Primi opet svoga sina!

Tebi opet duša diše,
Tebi opet srce bije,
Domovino, majko sreće!
K tebi opet sin se kreće,
Od radosti suze lije.“

A i majka zaplakala,
Da sve drhće kamen grubi,
Ruka joj je zadrhtala,
Pa svog sina grli, ljubi,
Pa ga motri, pa ga gleda.
Oko joj se miljem sjaje,
Odtrći se od njeg ne da,
Al ga jedva prepoznaje:
Mladjahno mu tielo vito
Čudno tudje ruho krije,
Ali pod njim plemenito
Još hrvatsko srce bije,

Digitized by Google

I to srce, težko s tuge,
Koljena mu svija sada,
Ter on poput smiernog sluge
Majčici do nogû pada,
Pa joj grli i cjeliva
Biele skute i rukave,
A ona ga blagosiva
Desnicom vrh mile glave,
Slaveć Boga veličajna,
Koj' se javlja u čudesih,
Oj, a u to sinu sjajna
Mjesečina na nebesih.

* * *

Mjesečina zemljom cielom
Baca svoje svjetlo sjajno,
Prekriveno pjenom bielom
Zlati more veličajno;
Al i opet sa sjevera
Oblaci se kupe tmurni,
Prieti bura i nevjera
I zavija vjetar burni;

Digitized by Google

Kopno, more tama skriva,
Svjetlo zviezdâ tiho bliedne,
Nadvila se magla siva
Povrh ciele zemlje biedne;
Nadvila se nojca tamna
Nad hrvatskom otačbinom,
Samo kadkad munja plamna
Sievne kroz mrak svom žestinom,
I tad ti je nebo vidno,
Mjestimice ipak vedro,
Vidiš zoru, kako stidno
Razgaljuje svoje njedro,
I kroz vjetra šum očajni
Čuješ strune sa gusala,
A uz njihov odjek bajni
Pjesma zrakom zadrhtala:

„Polnoć prodje, — što me budi
U to doba iz sna moga?
Žice same zaigrale
Na guslama djeda moga,

Digitized by Google

Zaigrale iz tihana:
Zora puca, bit će dana!

Polnoć prodje, — još u tmini
Nebo, zemlja jest i voda;
Ali sieva od iztoka
Sjajna vila slavskog roda,
Pjeva sladko iz tihana:
Zora puca, bit će dana!“

I prekrasna sinu zora,
Kano dieva, pir kad slavi,
Povrh zemlje, povrh mora
Zaručnik joj dan se javi;
Al od čuda i milinja
Prosu zora pregršt ruža:
Biela vila pjesnikinja
Mladom vojnu gusle pruža,
Nove gusle javorove,
A da njimi rod svoj slavi,
Da ga k novoj sreći zove,
Da mu pjeva o ljubavi.

Digitized by Google

Mladjan junak gusle prima,
K nebu diže bistro oko,
Misliš, kô da krila ima,
Sad će prhnut sivi soko!
Al on skladne dirnu strune
Bogodanom, vještom rukom,
I na pjesme, milja pune,
Sve umuknu tihim mukom;
Sve se čudi, što ga sluša,
Čudi se i vila sama, —
I sad nam se topi duša
S divne slasti tih pjesama.

* * *

Na sunčanih leti kolih
Pjesnikova slava mlada,
Dok on sam u vječnih bolih
Na toj zemlji ljuto strada;
On je sličan krasnom cvietu,
Koj' za svakog čara ima,
A njeg nitko na tom svietu
Ne razum'je, ne pojima;

Digitized by Google

Jer dok smjeli duh mu svježi,
Prepun sladke poësije,
Neprestance za tim teži,
Da se k nebu svom uzvije,
Dok mu mašta lakokrila
Božji raj na zemlji stvara,
Dotle crna i nemila
Bieda ga u prah obara, —
I on klone kano soko,
Komu slome krilo smjelo,
Zasuzi mu bistro oko,
Namršti se vedro čelo,
I u strašnoj vidi prozi,
Da mu raj se samo tlapi,
Pa se lecne, pa se sgrozi,
I uzdahne i zavapi:

„Tko je, srce, u te dirno,
Da si tako sad nemirno?
Kano pticu u zatvori
Za svietom te želja mori:

Digitized by Google

Nij' u svietu nebo tvoje,
Miruj, miruj, srce moje!

Ah, stisni se u svom kutu
I pregori želju ljutu;
Tople su ti ove grudi,
Sebični su vani ljudi:
Svaki grije srce svoje,
Miruj, miruj. srce moje!"

Ali pjesnik ponajveći
Na Parnassu hrvatskome
I u biedi i u sreći
Osta vieran zvanju svome:
Da u grudi ljubav čara,
Pjeva slavu i slobodu,
Diže dobro, zlo obara,
Sve na uhar svome rodu!
Jer od mlada trpit viko,
Za druge je samo diso,
I trpeći sam toliko,
Drugima je suze briso;

Digitized by Google

I kô što iz bistre česme
Teku kapi čiste vode,
Njegove su tekle pjesme,
Da nas blaže, da nam gode;
I s tih divnih pjesama se
Naša miso neba maša,
Slušajuć im sladke glase,
Sva se nježi duša naša,
Ter dajemo čast i diku
U tom čaru blaženome
Najvećemu svom pjesniku
Na Parnassu hrvatskome.

* * *

Još je pust i prazan bio
Pjesnički nam perivoje,
On je u njeg zasadio
Ponajljepše cvieće svoje,
I to cvieće neumrlo
Ne će svenut nikad više,
Još ga nije vrieme strlo,
Vazda cvate i miriše;

Digitized by Google

On je od njeg vienac svio
Hrvatskoj nam otačbini,
Njime ju je okrunio,
Ter nam sad se ljepša čini,
No što može mila bajka
Stvorit divnu ženu koju,
Van što može samo majka
Bit za dobru djecu svoju.
I on nas je naučio,
Kako da ju poštujemo,
Kako da joj život cio
I svu sreću žrtvujemo,
I jošter je od nas svakom
Ostavio zapis sveti,
Svojim mladjim vilenjakom,
Da nam bude na pameti:

„Ali ako moćan zlotvor koji
Tebe svrne, veleć: „Meni poji,
Proglasi me po širokom svieti
Dobrotvorom, il ću te sapeti

Digitized by Google

U tamnici u gvozdene mreže!“
A ti prije, nego li te sveže,
Guslam' lupi o zemljicu crnu,
Da se u prah i trieske razprnu;
Reci njemu: „Silni gospodine,
Nad guslama tvoja sila gine:
Ne razum'je pjesma zapoviedi,
Slobodna je, svome glasu sliedi!“

A mi, što sad pripievamo
Uz hrvatske gusle strojne,
Tek se za njim povadjamo,
Slažuć pjesme milopojne;
Njegove su pjesme krasne,
Kakvih spjevat kadri nismo,
Pjesničke nam zviezde jasne,
Pjesničko nam sveto pismo;
On je djed nam, a mi samo
Unuci smo njemu vierni,
Koji pjesmom nastavljamo
Samo njegov rad zamierni.

Digitized by Google

Al mi nikad ne možemo
U zanosu dić se svome,
A da mjesto zauzmemo
Na Olimpu slavenskome,
Kakvo patri samo njega
Medj' slavskimi velikani,
Jer je bio vrhu svega
Onaj pjesnik bogodani,
Kom je prva bila sloga
U slavenskoj vaseleni,
Ter ga za to kao svoga
Rado slave svi Slaveni.

* * *

Al on za nas nije samo
Prvi pjesnik bogodani,
Van još više kud i kamo
Otačbenik odabrani,
Jer kad bješe zgoda prava,
Da se satre tudja zloba,
I da naša stara slava
Uzkrsne iz svoga groba,

Digitized by Google

I kad opet prevari se
Biedni rod nam mučenički,
Kad sve stravom prestravi se,
Ne klonu mu duh pjesnički.
Već se vinu pod oblake,
Da u Boga pravdu traži
Za Hrvate, za junake,
Da ih tješi, da ih snaži, —
I zanosa takovoga
Molitva mu bješe vruća,
Ter Bog njemu dade svoga
Presvetoga nadahnuća,
I kad svak već mislio je,
Da nam više nema spasa,
On nategnu žice svoje
I zapjeva iz sveg glasa:

„Bože, živi, blagoslovi
Srdaca nam plamenište,
To hrvatsko hrvalište,
Svetu zemlju, mili dom,

Digitized by Google

Da se mladi, da se novi
Svakim miljem rodu svom!
Bože, živi, blagoslovi
Svetu zemlju, mili dom!

Bože, živi i povrati,
Što je naše, nama skoro,
Ljudska pravda vraća sporo,
A duguje dugo već;
Staru bar nam krv naplati,
Dok ne bude nova teć!
Bože, živi i povrati
Nama, što je naše već!“

I ta pjesma sad se ori
Diljem juga hrvatskoga,
I po doli i po gori
Sve do mora jadranskoga,
I svak štuje onog diva,
Koji ju je izpjevao,
A Hrvatska još je živa,
Ne slomi je udes zao.

Digitized by Google

S njom ćeš i ti vječno živit,
Prerade nam bogodani,
Vazda će se tebi divit
Hrvatski nam narod slavni,
Ter će viekom spominjati
Tvoju svetu uspomenu,
I smrt tako nadvladati,
Što te s ove zemlje krenu:
Jer dok bude božjeg svieta
I Hrvata tvojih s njime,
I ljubavi i polieta,
Ne će umriet tvoje ime!
I tvoj rod će žalit viekom
Prebrz konac tvoga žića,
Spominjuć te tužnim riekom,
Kô ti bana Jelačića:

„Petre, Petre, milo spominjanje,
Vela rano i vela nam diko!
S tvoje smrti malo i veliko
U nas plače, jer boluje sa nje.

Digitized by Google

Tvojom smrću moći nam toliko
I toliko poginu uzdanje,
Da uz grdno svoje neimanje
Ne može te pregorjeti niko.

A bude li jednoč bolje nama,
Budemo li srećom obsievani,
Tom obsjevu na odličnoj strani,

Poput draga na odjeći kama,
Ti ćeš blistat, uz odjeće mienu
Uviek svoju zadržati cienu.“

Digitized by Google

2. V. 1941

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

J 10589

Digitized by Google